

Quicksan Flora- en faunawet Kanaalzone, Hengelo

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Hengelo
De heer G. Koekkoek
Postbus 18
7550 AA HENGELO
T 074-2459876
E g.koekkoek@hengelo.nl
I www.hengelo.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 4977

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
S. Boekhout	G. Lubbers	6-4-2011

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 Aanleiding en doel.....	2
1.2 Ligging en begrenzing projectlocatie.....	2
2. HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING	3
2.1 Gebiedsbeschrijving	3
2.2 Ruimtelijke ontwikkelingen	3
3. NATUURWETGEVING	4
3.1 Flora- en faunawet	4
4. METHODE.....	5
4.1 Bureauonderzoek.....	5
4.2 Terreinbezoek.....	5
5. ONDERZOEKSRESULTATEN EN ANALYSE.....	6
5.1 Flora	6
5.2 Zoogdieren.....	6
5.2.1 Vleermuizen.....	6
5.2.2 Grondgebonden zoogdieren.....	7
5.3 Vogels.....	7
5.4 Amfibieën, reptielen en vissen	8
5.5 Ongewervelden.....	8
6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	9
6.1 Licht beschermde soorten aanwezig.....	9
6.2 Aanvullend veldwerk noodzakelijk	9
6.3 Geen effect verwacht op overige zwaarder beschermde soorten	9
6.4 Rekening houden met broedseizoen	9

LITERATUURLIJST

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWET

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Op termijn zal Stork Thermeq verplaatst worden vanaf het centrum van Hengelo naar het plangebied Kanaalzone. Binnen dit plangebied wordt ongeveer 10 ha. bebouwd. Op dit moment is het een braakliggend en vervuigd gebied. Gemeente Hengelo is voornemens om het plangebied vanaf de zomer van 2011 te realiseren tot een watergebonden bedrijvigheid. Het terrein maakt onderdeel uit van project 'Hart van Zuid'. Binnen dit project wordt in Hengelo 50 ha. opnieuw ontwikkeld en krijgen de voormalige fabriekscomplexen een nieuwe bestemming.

In verband met de voorgenomen ontwikkelingen is een toetsing van de plannen aan de Flora- en faunawet in het plangebied Kanaalzone noodzakelijk. Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, om aan de hand hiervan uitspraken te doen over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

Het onderzoek heeft bestaan uit een visuele inspectie van het gebied en het raadplegen van vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde dier- en plantensoorten.

1.2 Ligging en begrenzing projectlocatie

Het plangebied ligt ten zuiden van Hengelo en wordt aan de zuidzijde begrensd door het Twentekanaal, ten westen door de Boekeloseweg, ten noorden door de Wethouder Kampstraat en ten oosten door het bedrijf United Springs BV (figuur 1).

Figuur 1. Ligging (rode cirkel) en begrenzing (blauwe belijning) van het plangebied (bron: Google maps).

2. HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING

2.1 Gebiedsbeschrijving

De Kanaalzone maakt op dit moment deel uit van het Storkterrein. Dit terrein wordt al een aantal jaren niet of nauwelijks meer gebruikt. Het plangebied, ongeveer 12 ha. groot, bestaat dan ook voor een groot deel uit braakliggend terrein. Dit braakliggende terrein bestaat uit grasland, riet en opschot van onder andere wilg. Verder is een deel verhard en is een klein deel in gebruik als opslag en als testlocatie voor windturbines. In het plangebied staan ten noordwesten bij de ingang een zestal populieren. Langs de Boekeloseweg staan een groot aantal verschillende boomsoorten (o.a. eik, beuk, els, plataan, hazelaar en wilg). In het zuiden staan twee solitaire eiken. De kade langs het Twentekanaal is beschoeid en heeft tot aan de beschoeiing een natuurlijke oever (tot vlak aan het wateroppervlak). In het zuidwesten is nog een kleine insteekhaven aanwezig met een loswal. Binnen het plangebied zijn verder drie gebouwen aanwezig, waaronder een kantoor en elektriciteitshuisje. Buiten het plangebied ligt ten noorden een groenstrook met de Berflo-beek.

2.2 Ruimtelijke ontwikkelingen

Op termijn zal Stork Thermeq verplaatst worden van het centrum naar het plangebied. Binnen het plangebied wordt ongeveer 10 ha. bebouwd. Al het opschot wordt verwijderd. De zes populieren in het noordwesten blijven vooralsnog behouden. De overige bomen/opshot binnen het plangebied zullen gekapt worden. De insteekhaven verdwijnt en omdat een klein gedeelte van de producten van Stork per water afgevoerd worden, maakt de huidige natuurlijke oever plaats voor een loswal. De drie gebouwen binnen het plangebied worden gesloopt. Het plangebied zal 's nachts niet worden verlicht, ook het water zal in de nieuwe situatie niet (extra) verlicht worden. De begroeiing langs de Boekeloseweg wordt op termijn gekapt. Hier zal een nieuwe weg gerealiseerd worden, inclusief een nieuwe brug. De groenstrook en de Berflo-beek ten zuiden krijgen op termijn een opwaardering. Deze zone is in beheer van het waterschap en wordt mogelijk met de gemeente en/of Stork verder uitgewerkt. Beide ontwikkelingen vallen echter buiten het plangebied en zijn ook niet met de quickscan en toetsing meegenomen.

Foto's 1 t/m 6. Impressie van het plangebied.

3. NATUURWETGEVING

3.1 Flora- en faunawet

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst.
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar de bijlagen.

4. METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

paald. Het veldbezoek is door S. Boekhout, ecologisch adviseur van Eelerwoude, uitgevoerd bij onbewolkt weer met temperaturen rond de 8°C.

4.1 Bureauonderzoek

De volgende bronnen zijn in het kader van dit onderzoek gebruikt:

- Landelijke en provinciale verspreidingsinformatie met betrekking tot planten, dagvlinders, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren, met name uit verspreidingsatlassen. Hierbij is tevens gebruik gemaakt van de database van Eelerwoude met flora- en faunaonderzoek in de omgeving van het plangebied (zie ook literatuurlijst). De landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

De website www.waarneming.nl en www.telmee.nl zijn ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs kunnen op deze websites natuurwaarnemingen kwijt. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarnemingen zijn, in tegenstelling tot atlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.

4.2 Terreinbezoek

Het eenmalige veldbezoek op 2 maart 2011 was verkennend van aard, waarbij aan de hand van de aanwezige terreintypen het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten is be-

5. ONDERZOEKSRESULTATEN EN ANALYSE

5.1 Flora

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Het jaargetijde was ook niet geschikt om planten te inventariseren. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het plangebied is het niet waarschijnlijk dat binnen de projectlocatie zwaar(der) beschermde plantensoorten voorkomen. Mogelijk komen binnen het plangebied wel tabel 1-soorten voor zoals brede wespenorchis en grote kaardenbol.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zwaar(der) beschermde plantensoorten worden niet binnen het plangebied verwacht.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor flora niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Binnen de projectlocatie is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen als verblijfplaats, vliegroute en foeragegebied.

Binnen het plangebied worden de volgende vleermuissoorten verwacht: gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Daarnaast zijn waarnemingen bekend van de watervleermuis foeragerend boven het Twentekanaal (*Eelerwoude, 2004 en 2006*).

Verblijfplaats

Het plangebied is geschikt voor vleermuizen als verblijfplaats. Met name het gebouw bij de ingang van het plangebied is geschikt voor gebouwbewonende vleermuissoorten. Ook de aanwezige bomen langs de Boekeloseweg kunnen geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Al zijn er geen zichtbare holten en spleten aangetroffen.

Vliegroute en/of foeragegebied

De beplanting binnen en langs het plangebied is geschikt als vliegroute en foeragegebied. Ook het Twentekanaal is geschikt als foeragegebied.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd door de Flora- en faunawet. Het is aannemelijk dat het plangebied gebruikt wordt als verblijfplaats, vliegroute en/of foeragegebied. Op basis van dit onderzoek kan echter niet bepaald worden of en zo ja, welke functie de te slopen gebouwen exact hebben voor vleermuizen en welke effecten de ruimtelijke ontwikkelingen hebben op de aanwezige soorten. Vleermuizen gebruiken verschillende soorten verblijfplaatsen gedurende het jaar: paar- balts-, zomer-, kraam- en winterverblijfplaats. Elke type verblijfplaats heeft zijn eigen functie met de daarbij behorende eisen. Een vliegroute en foeragegebied maakt daarbij onderdeel uit van het leefgebied van vleermuizen. Om een beeld te krijgen of en zo ja hoe vleermuizen van het plangebied gebruik maken, is aanvullend jaarrondonderzoek noodzakelijk. Aan de hand van dit onderzoek kan bepaald worden wat het effect van de ruimtelijke ontwikkelingen is op de aanwezige vleermuissoorten, of de ontwikkelingen ontheffingsplichtig zijn en op welke wijze er eventueel gemitigeerd en/of gecompenseerd dient te worden.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn sporen aangetroffen van mol (molshopen) en konijn (keutels). Deze soorten staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Verder kunnen de volgende algemene zoogdieren binnen het plangebied voorkomen; egel, haas en veldmuis. Voor al deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten.

Steenmarter

In de regio is de steenmarter een algemene soort en er zijn verschillende waarnemingen gedaan in de omgeving van het plangebied. Het is dan ook aannemelijk dat de soort het plangebied gebruikt als foerageergebied. Verblijfplaatsen kunnen aanwezig zijn in de ruigten binnen het plangebied, al zijn tijdens het veldbezoek geen sporen van steenmarter aangetroffen.

Overige strikt beschermde zoogdieren

Zwaar(der) beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zoals boommarter, eekhoorn en veldspitsmuis, worden binnen de projectlocatie niet verwacht vanwege het ontbreken van geschikt biotoop. Daarnaast zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van deze soorten binnen en direct rondom het plangebied.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Het plangebied vormt door de aanwezigheid van veel ruigten, opslag en enkele gebouwen een potentieel zeer geschikt leefgebied voor de steenmarter. Aanwezigheid van (verblijfplaatsen van) de soort kan niet op voorhand worden uitgesloten. Nader onderzoek is noodzakelijk om te kunnen komen tot een afdoende effectenbeoordeling.

Op zwaar(der) beschermde soorten uit tabel 2 en tabel 3 worden geen negatieve effecten verwacht. Het plangebied maakt naar verwach-

ting geen onderdeel uit van het leefgebied van deze soorten.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor grondgebonden zoogdieren, met uitzondering van de steenmarter, niet noodzakelijk.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom de projectlocatie vallen onder de algemene broedvogels van bossen, struwelen en parken. Onder andere de volgende vogelsoorten kunnen gebruik maken van de projectlocatie; ekster, houtduif, koolmees, merel, pimpelmees, roodborst en winterkoning. Binnen het plangebied zijn verschillende (oude) nesten aangetroffen van algemeen voorkomende broedvogels.

Door de afwisseling van terreintypen en de braakliggende delen binnen het plangebied is deze geschikt als foerageergebied voor onder andere buizerd, sperwer en torenvalk. Er wordt echter niet verwacht dat het plangebied een belangrijk onderdeel uitmaakt van de functionele leefomgeving van deze soorten. Daarvoor ligt de planlocatie in een te sterk verstedelijkte omgeving. Zeldzame en kritische vogelsoorten, evenals verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken, zijn niet aangetroffen binnen het plangebied en worden op basis van de aanwezige terreintypen (ontbreken van bomen) ook niet verwacht.

Effecten en ontheffing

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die in gebruik zijnde nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in categorie 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen de projectlocatie voor (kunnen) komen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. De aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten is indicatief en niet uitputtend. De soorten van categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. In deze situatie gaat het om ondermeer ekster, koolmees en pimpelmees. Gelet op de alternatieve mogelijkheden in de omgeving wordt verwacht dat de categorie 5-soorten zich in de omgeving van het plangebied goed kunnen handhaven. Van negatieve effecten die vragen om mitigerende of compenseerende maatregelen, doordat een deel van de beplanting gekapt wordt, is dan ook geen sprake.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet van toepassing voor vogels.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Voorkomen en functie

Amfibieën

Een aantal soorten, zoals bruine kikker en gewone pad, kunnen de projectlocatie gebruiken als leefgebied in combinatie met de watergangen noorden van het plangebied. Het merendeel van de individuen zal zich rondom de watergang en de groenstrook ophouden. Het Twentekanaal wordt ongeschikt geacht vanwege onder andere de hoge beschoeiing. Strikt beschermde amfibieënsoorten, zoals de rugstreeppad, worden niet verwacht binnen het plangebied vanwege het ongeschikte habitat voor deze soorten, dan wel vanwege het ontbreken van waarnemingen van deze soort in deze regio.

Reptielen

Beschermde reptielen zijn gebonden aan specifieke terreinen en binnen de projectlocatie ontbreekt geschikt biotoop zoals heideterreinen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van reptielen binnen en rondom de projectlocatie.

Vissen

In het Twentekanaal komen de volgende vissen voor: baars, brasem, blankvoorn en kolblei (*Crombaghs et al. 2002*). Het kanaal wordt ongeschikt geacht voor beschermde vissen, vanwege het ontbreken van geschikt habitat (o.a. stilstaand tot langzaam stromend water en zandige tot modderige bodem).

Effecten en ontheffing

De ingreep kan leiden tot een (tijdelijke) verstoring van het leefgebied van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Het gaat om vermoedelijk (zeer) kleine aantallen. Van negatieve effecten op populatieniveau zal geen sprake zijn. Genoemde soorten zijn licht beschermd en vrijgesteld van de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen. Er worden geen effecten verwacht op beschermde reptielen en vissen.

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is niet van toepassing voor amfibieën, reptielen en vissen.

5.5 Ongewervelden

Voorkomen en functie

De overige in de Flora- en faunawet opgenomen soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen zoals heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het zeer onwaarschijnlijk is dat de projectlocatie voor deze soorten een functie vervult.

Effecten en ontheffing

Het aanvragen van een ontheffing of het uitvoeren van nader onderzoek is voor ongewervelden niet van toepassing.

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6.1 Licht beschermde soorten aanwezig

Geconcludeerd wordt dat het projectgebied een geschikt leefgebied vormt voor een aantal beschermde planten- en diersoorten. Het gaat vooral om algemene en licht beschermde soorten, zoals zoogdieren en amfibieën. Met de voorgenomen ruimtelijke ingrepen gaat weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau (tijdelijk) negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

6.2 Aanvullend veldwerk noodzakelijk

Voor een aantal diersoorten is het niet uit te sluiten dat met de ruimtelijke ontwikkelingen negatieve effecten kunnen optreden. Nader veldonderzoek naar deze diersoorten moet dit uitwijzen. Dit betreft nader onderzoek naar verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroute van vleermuizen binnen het plangebied (en rond de bomen langs de Boekeloseweg), langs de oevers van het Twentekanaal en het te slopen gebouw bij de ingang van het plangebied. Ook is nader veldonderzoek noodzakelijk naar de steenmarter.

Onderzoeksprotocollen

Het is belangrijk dat het nadere veldonderzoek wordt uitgevoerd volgens de landelijk geldende onderzoeksprotocollen.

Het nadere onderzoek naar vleermuizen dient te worden uitgevoerd volgens het landelijk geldende onderzoeksprotocol, zoals geactualiseerd door de Gegevens Autoriteit Natuur (GAN), het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereeniging in maart 2010. Voor de

overige soorten gelden in principe nog geen vastgestelde onderzoeksprotocollen. Wel worden een aantal algemene richtlijnen en onderzoeksmethodieken gehanteerd. Onderzoek naar de steenmarter richt zich op het verzamelen van spoorwaarnemingen (pren-ten, prooiresten, latrines etc.).

Een ander aandachtspunt is het tijdstip van het veldonderzoek. Voor het uitvoeren van het veldonderzoek is men afhankelijk van de periode waarin genoemde soorten actief en daarmee goed te inventariseren zijn. In deze situatie gaat het om de periode van maart tot en met september.

6.3 Geen effect verwacht op overige zwaarder beschermde soorten

Er worden geen negatieve effecten verwacht op de overige zwaarder beschermde soorten in en rondom het plangebied. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

6.4 Rekening houden met broedseizoen

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die in gebruik zijnde nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden (o.a. rooien van bomen en struiken) alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

LITERATUURLIJST

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren*. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar, V. van, Smeenk, C. & J.B.M. Thissen, 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. KNNV / Contactgroep Zoogdiereninventarisatie, Utrecht / Arnhem.

Crombaghs, B.H.J.M, Berg, N. van den, & A.B. Goutbeek, 2002. *Vissen in Overijssel. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel*.

Eelerwoude, 2004. *Flora en faunaonderzoek Kanaalzone, Gemeente Enschede*. Eelerwoude, Goor.

Eelerwoude, 2005. *Flora en faunaonderzoek Twentekanaal Onyxstraat,, Gemeente Hengelo (Ov)*. Eelerwoude, Goor.

Eelerwoude, 2006. *Flora en faunaonderzoek Zuidelijke Havenweg, Hengelo (Ov)*. Eelerwoude, Goor.

Hoekstra, B. et al., 2010. *Werkatlas Zoogdieren van Overijssel*. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Koninklijke Vermande, 1999-2007, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag.

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging & Gegevensautoriteit Natuur 2010, 5 maart 2010. *Vleermuisprotocol 2010*.

www.telmee.nl
www.waarneming.nl

BIJLAGE 1: FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregelgeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het '*Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*', ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vo-

gels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.